

юридических наук А.И. Коробеева. Санкт-Петербург, издательство Р. Асланова "Юридический центр Пресс", 2008. – Т. 5. – 951 с.

7. Гришук В.К. Методологічні засади сучасної державної політики України. / Проблеми юридичної науки та правоохоронної практики (Збірник наукових праць). – Київ: Українська академія внутрішніх справ, – 1994. – 308 с.

8. Ковалкин А.А. Меры сдерживания преступности / Проблеми юридичної науки та правоохоронної практики. (Збірник наукових праць). – Київ: Українська академія внутрішніх справ, 1994. – 308 с.

9. Козьяков І.М. Судоустрій та організація правоохоронних органів: Навчальний посібник. – Алчевськ: ВПЦ "Ладо", ДГМІ, – 1998. – 319 с.

10. Уголовный кодекс Украины: Научно-практический комментарий (ответ. ред. Яценко С.С., Шакун В.И.), – К.: "Правові джерела", – 1998. – 1088 с.

11. Михайленко П.П. Уголовное право Украины. Общая часть. Учебник. Киев. Редакционно-издательский отдел МВД Украины, 1995. – 246 с.

12. Краткий словарь иностранных слов. Под общей редакцией И.В. Лехина и проф. Ф.Н. Петрова. ОГИЗ. Москва. 1947. – 1157 с.

13. Трофимов С.В. Концепция развития уголовного законодательства Украины // Проблеми юридичної науки та правоохоронної практики. Збірник наукових праць. – Київ: Українська академія внутрішніх справ. 1994. – 308 с.

УДК 343.131

Л.П. Барташук

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ЛЮДИНИ НА ПОВАГУ ДО ГІДНОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Досліджено джерела та механізм правового регулювання забезпечення права людини на повагу до її гідності під час провадження кримінального судочинства, а також реалізація зазначеного права.

Ключові слова: *честь, гідність, права людини, процесуальні гарантії.*

Исследованы источники и механизм правового регулирования обеспечения права человека на уважение его достоинства в уголовном судопроизводстве, а также реализация указанного права.

Ключевые слова: *честь, достоинство, права человека, процессуальные гарантии.*

This article considered sources and mechanism of the legal adjusting of providing of human right on respect to its dignity during realization of the criminal legal proceeding, and also realization of the noted right.

Key words: *honor, dignity, human rights, judicial guarantees.*

Постановка проблеми. Зміст будь-яких правовідносин, у тому числі й тих, які виникають під час реалізації положень про повагу до гідності людини, а також її прав та свобод, завжди залежав від стану розвитку суспільства на тому чи іншому етапі свого історичного шляху.

Дослідження джерел та механізму правового регулювання інституту

поваги до гідності особи під час кримінального судочинства дозволить оцінити сучасний зміст цих правовідносин, виявити найбільш суттєві закономірності, намітити шляхи та засоби вдосконалення, а також спрогнозувати подальший розвиток.

Аналіз останніх публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Питання, які стосувалися інституту поваги до особистості у кримінальному судочинстві, охорони гідності людини під час кримінально-процесуального провадження та забезпечення гарантій прав учасників процесу в цілому, у різні часи розглядалися в роботах С.А. Альперта, Т.В. Варфоломеевої, Ю.М. Грошевого, Л.Д. Кокорева, О.П. Кучинської, О.М. Ларіна, Л.Н. Лобойка, В.Т. Маляренка, П.П. Михайленка, М.М. Михеєнка, В.Т. Нора, І.Л. Петрухіна, В.М. Савицького, М.С. Строговича, М.О. Чельцова, В.П. Шибіки, та інших. Питання розвитку законодавства у галузі поваги до прав та свобод людини під час кримінального судочинства ставали предметом обговорення чисельних круглих столів, науково-практичних конференцій та дискусій на сторінках спеціальних юридичних видань. Однак проблема забезпечення права людини на повагу до гідності у кримінальному судочинстві залишається далеко не вичерпаною, що й обумовило вибір автором даної теми дослідження.

Метою дослідження є аналіз нормативно-правових актів інституту забезпечення права людини на повагу до гідності у кримінальному судочинстві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Серед фундаментальних прав і свобод людини, які проголошені Конституцією України, особливе місце посідає право кожного на повагу до його гідності (стаття 28). У статтях 21 та 68 Конституції України закріплено положення про рівність усіх людей у їх гідності та обов'язок кожного не посягати на гідність інших людей. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність і зобов'язана забезпечити реалізацію людиною права на гідність (ст. 3 Конституції України).

Статті 22 і 157 Конституції України гарантують захист самого існування прав і свобод людини через заборону їх скасування, у тому числі і шляхом внесення змін до Конституції. Окрему важливість мають також положення ч. 3 ст. 8 та ч. 1 ст. 55 Конституції України, які передбачають, що права людини застосовуються безпосередньо і захищаються судом.

Незворотність дії в часі законів та інших нормативно-правових актів (ст. 58 Конституції України) також гарантує права людини від посягань держави. Конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України. Такі обмеження мають переслідувати законну мету і бути необхідними в демократичному суспільстві.

Дуже важливо, що ч. 2 ст. 55 Конституції України кожному гарантує

право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Таким чином, згадані положення Конституції своєю сукупністю заклали конституційну основу для здійснення судового контролю за адміністративними органами.

Не менш важливою в аспекті відповідальності держави перед людиною за свою діяльність є і ч. 4 ст. 55 Конституції України, яка передбачає, що кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

У кримінальному провадженні досліджуване нами право належить усім суб'єктам, які мають і відстоюють у ньому власні інтереси (підозрюваному, обвинуваченому, підсудному, потерпілому, цивільному позивачу, цивільному відповідачу). Це дає можливість особі користуватися всією сукупністю прав, що складають основу інституту поваги до гідності людини, спираючись на презумпцію невинуватості та принцип добropорядності людини. М. Савчин слушно зазначає, що право на охорону державою гідності кожного індивіда передбачає обов'язок посадових осіб і всіх працівників державних структур поважати гідність людини, тобто: 1) ніщо не може бути підставою для її приниження; 2) будь-які заходи впливу на неправомірну поведінку особи з боку працівників правоохоронних органів не повинні спрямовуватися на приниження її гідності; 3) необхідне уважне, безкорисливе і моральне ставлення до задоволення прав і законних інтересів людини; 4) працівники державних органів у своїй діяльності мають неухильно додержуватися етичних норм [13, с. 26-27].

Поняття гідності людини і громадянина розглядаються в літературі як визнання суспільством соціальної цінності та неповторності кожної конкретної людини, значимості і недоторканності кожної особистості як члена людської спільноти [10, с. 144-145]. В. Мульченко зазначає, що гідність є сукупністю рис, що характеризують позитивні моральні якості людини, усвідомлення нею свого громадянського значення в суспільстві і державі, позитивне, відповідальне ставлення її до своїх обов'язків [9, с. 41]. Рабинович П.М. і Хавронюк М.І. зазначають, що гідність є моральною властивістю людини, яка відображає її унікальну, неперевершену цінність. З моменту народження кожної людини її гідність є однаковою, тобто рівною із гідністю інших людей. Усвідомлення цього суспільством сприяє формуванню в кожній особі почуття власної гідності, очікування поваги до себе з боку інших людей, відстоювання нею своїх прав, а також визнання рівних прав усіх інших людей [12, с. 107].

Отже, змістом права на повагу до гідності людини в кримінальному судочинстві є законодавчо встановлена і гарантована державою сукупність норм, які надають суб'єктам кримінального провадження впевне-

ність у своїй суспільній цінності, можливість усвідомлювати себе як особистість, поважати власні моральні принципи й етичні норми, наполягати на повазі до себе з боку інших осіб, правоохоронних органів та їх посадовців і службовців, а також вимагати, щоб будь-які сумніви щодо її моральних якостей і етичних принципів були належно обґрунтовані.

Одним із елементів механізму забезпечення реалізації права людини на повагу до її гідності є гарантії. Гарантії (відносно кримінально-процесуальної діяльності – кримінально-процесуальні гарантії) є складовою частиною правового статусу особи. Оскільки, тільки за допомогою системи гарантій можна реалізувати права, свободи та обов'язки людини і громадянина. Вони покликані забезпечувати, гарантувати нормальне, тобто встановлене законом, функціонування того чи іншого суспільного і правового інституту.

До складу кримінально-процесуальних гарантій особи відносяться й ті вимоги, які регламентовані нормами моралі й відіграють важливу роль для правильного застосування законів. Адже в кримінальному судочинстві питання про захист жертв злочину, а також про винуватість чи невинуватість особи, яка зазнала кримінального переслідування, а отже про її честь та гідність вирішується часом, в умовах найгостріших конфліктів. Шляхом кримінально-процесуальної діяльності держава найбільш гостро втручається в особисте життя людини. Як правильно відзначила Т.М. Москалькова: "Практичне вирішення проблеми реалізації прав людини, що потрапила у сферу кримінального процесу, знаходиться на стику моралі і права" [8, с. 28-29]. Тому проблема етики в діяльності правоохоронних органів набуває особливої значущості.

Можливість застосовувати моральний критерій для оцінки правових дій і відносин ґрунтується на універсальності морального критерію. Моральний вибір являє собою вибір між добром і злом в конкретній ситуації. А що саме є добро, а що – зло в даній ситуації, належить вирішити голосу сумління.

Повертаючись до розгляду джерел правового регулювання механізму забезпечення досліджуваного нами права, звернемо увагу на міжнародно-правовий аспект цього питання. Так, відповідно до ст. 19 Закону України "Про міжнародні договори України" від 29 червня 2004 року, чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства і застосовуються у порядку, передбаченому для норм національного законодавства. Якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору.

Отже, Конституція посідає головне місце в системі законодавства

України. Що ж до міжнародних договорів, то вони мають пріоритет перед нормами національного права у випадку, коли однакові правовідносини по-різному регулюються в цих джерелах права [15, с. 32].

Вказане стосується й загальновизнаних принципів міжнародного права в галузі забезпечення прав людини, що містяться в актах недоговірного характеру: Загальної декларації прав людини 1948 року, Кодексу поведінки службових осіб з підтримання правопорядку 1979 року, Зводу принципів захисту всіх осіб, які піддаються затриманню чи ув'язненню в будь-якій формі 1988 року, Основних положеннях про роль адвокатів 1990 року та інших. В основі цих міжнародних актів – людина, її невід'ємні права та свободи.

Крім того, міжнародне співробітництво під час розслідування злочинів реалізується відповідно до положень Європейської конвенції про взаємну допомогу в кримінальних справах 1959 року, Європейської конвенції про передачу провадження у кримінальних справах 1972 року, Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах 1993 року та інших ратифікованих міжнародно-правових договорів, положення яких теж зачіпають права і свободи людини і громадянина, залучених до діяльності з розслідування злочинів [4, с. 12].

У загальному значенні міжнародні стандарти прав людини розуміються як закріплені в міжнародних нормах загальновизнані положення, які встановлюють мінімальний обов'язковий "порог" забезпечення прав людини у демократичному суспільстві та визначають їх нормативний зміст на рівні національного законодавства [14, с. 10].

Загальна декларація прав людини стала основою міжнародно-правового захисту прав людини і громадянина, вона проголосила однією зі своїх статутних цілей затвердження віри в основні права людини і закликала всі держави-члени та народи світу заохочувати й розвивати повагу до прав і свобод людини для всіх без виключення рас, статей, мов та релігій [3]. Різні країни в трьох регіонах світу прийняли Загальну декларацію прав людини за основу власних версій договорів, що захищають права людини. До них належать: Європейська конвенція з прав людини (1953 р.), Американська конвенція з прав людини (1979 р.), Африканська хартія з прав людини і народів (1986 р.). У кожному регіоні працює свій орган із захисту прав людини. До таких інституцій входять: Європейський суд з прав людини, Африканська комісія з прав людини і народів та Американська комісія з прав людини [7, с. 2]. З набуттям чинності Європейської конвенції з прав людини до неї було прийнято 11 Протоколів, що стали її невід'ємною частиною, розширили діапазон гарантованих прав і свобод людини та вдосконалили механізм їх захисту. Конвенція та Протоколи до неї за своєю юридичною природою є обов'язковим міжнародним правовим договором, що запровадив систему наднаціонального

контролю за дотриманням прав людини на внутрішньодержавному рівні. Держави - члени СНД також прийняли ряд документів, які сприяють здійсненню на їхніх територіях особистих прав громадян цих держав, а саме: Декларацію про міжнародні зобов'язання в галузі прав людини і основних свобод від 24 вересня 1993 року, Конвенцію СНД про права і основні свободи людини від 26 травня 1995 року [6].

Аналіз текстів міжнародно-правових документів з питань захисту прав людини, дає підстави зробити висновок про те, що поняття гідності застосовується у них:

1. у зв'язку з визнанням гідності людини й вказівкою на те, що саме з гідності людини походять всі невід'ємні права людини і громадянина (преамбула Загальної Декларації прав людини, Преамбула Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, Преамбула Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права);

2. у зв'язку з закріпленням рівності всіх людей у своїй гідності (ст. 1 Загальної декларації прав людини);

3. у зв'язку із заборорою застосовувати до людини катування, жорстоке, нелюдське або таке, що принижує гідність особи поводження (ст. 5 Загальної декларації прав людини 1948 року, ст. 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 року, ст. 3 Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод 1950 року тощо);

4. у зв'язку з правом на гідне існування (ст.ст. 22, 23 Загальної декларації прав людини).

Розуміння поняття гідності в міжнародних документах з прав людини є достатньо універсальним. Воно формується й розвивається в процесі взаємовпливу різних культур, особливо під впливом міжнародно-правових документів з прав людини. Це дає підстави казати про існування єдиного розуміння гідності особистості, яке має відображення в міжнародно-правових документах з прав людини. Саме ця категорія визначає захист від найбільш нестерпних посягань на людину, таких як катування, жорстоке або таке, що принижує гідність поводження або покарання.

Аналіз міжнародних та національних правових норм, які виступають формами здійснення юридичного впливу на гідність особи, дозволяє стверджувати, що такий вид діяльності є формою практичної реалізації принципу загальної поваги прав людини і основних свобод для всіх, незалежно від раси, статі, мови та релігії.

Міжнародно-правовий вплив на гідність можливий у вигляді системи, яка виступає в якості специфічного механізму, елементами якого можна вважати:

- наявність юридичної бази;
- спеціальний механізм організації і здійснення правового захисту;
- узгоджену сукупність рекомендацій держави відносно дотримання, реалізації міжнародних стандартів прав людини;

- відповідальність держави за недотримання визнаних міжнародною спільнотою стандартів прав людини;
- доступні та ефективні засоби і методи правозахисної діяльності;
- постійно діючий контрольний механізм.

Це в свою чергу, ставить наступні завдання перед державою для реалізації права на повагу до гідності особи:

По-перше, визнати застосування міжнародних контрольних механізмів в галузі забезпечення гідності особи.

По-друге, ліквідувати протиріччя між приписами міжнародних та національних норм, які регламентують захист права людини на повагу до гідності.

По-третє, розробити та ввести в дію правові акти у відповідності зі стандартами в галузі забезпечення гідності людини.

Вважаємо, що на сьогоднішній день наша країна частково справила ся зі своїм завданням щодо правового врегулювання механізму забезпечення права людини на повагу до її гідності. І якщо на загально конституційному рівні це завдання виконане вдало, то у галузі кримінально-процесуальних відносин, воно ще потребує подальшого вдосконалення.

Забезпечення захисту прав та свобод людини і, зокрема, права на повагу до гідності означає здійснення процесуальної діяльності в такому порядку, формі і режимі, за яких втручання в гарантовані законом права і свободи людини зовсім не мало б місця, або здійснювалося б лише в передбачених законом випадках, в умовах крайньої необхідності, коли іншими засобами вирішити завдання правосуддя неможливо.

Даний принцип закріплений у ст.ст. 2, 3, 7 Загальної декларації прав людини від 1948 року [2], а також ми знаходимо його у ст. 2 Кодексу поведінки службових осіб по підтримці правопорядку від 1979 року [5]. Це зумовлено тим, що принцип забезпечення захисту прав і свобод людини є узагальнюючим принципом кримінального процесу, в рамках якого знаходять окреме проявлення його функціональні інститути – окремі менш загальні, але не менш важливі засади: повага до гідності, недоторканність особи, недоторканність особистого життя, недоторканність житла, таємниці телефонних розмов, листування, телеграфної та іншої її кореспонденції, нерушимості права власності. Статтею 5 Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод від 1950 року визнані права людини на свободу та особисту недоторканність (п. 1), які можуть бути обмежені лише у випадках, передбачених підпунктами "а" - "f" цього пункту. У пунктах 2 - 5 тієї ж статті визначено права людини у разі її затримання чи арешту [1]. Взяття під варту є найсуворішим серед запобіжних заходів, передбачених ст. 149 Кримінально-процесуального кодексу України. Його застосування пов'язане з істотним обмеженням конституційних прав особи. За змістом ст. 5 Конвенції питання про застосування зазначеного запобіжного заходу вирішується суддею або іншою

особою, якій відповідним законом надано повноваження здійснювати судову владу. У національному законодавстві питання, пов'язані з обранням запобіжного заходу у вигляді взяття під варту, врегульовані статтями 148, 150, 155, 165, 165¹, 165² КПК України. Крім того, Пленум Верховного Суду України у постанові № 4 від 25 квітня 2003 року "Про практику застосування судами запобіжного заходу у вигляді взяття під варту та продовження строків тримання під вартою на стадіях дізнання і досудового слідства" роз'яснив окремі питання застосування відповідного законодавства, а також положень Конвенції. Зокрема, виходячи з положень Конституції України у п.1 він акцентував увагу судів на необхідності під час вирішення питань, пов'язаних з обранням запобіжного заходу, не тільки додержувати вимог національного законодавства, а й урахувувати положення підпунктів "а" - "г" ст.5 Конвенції [11].

Продовжуючи розгляд цього питання, зазначимо, що зі змісту ст.ст. 29 та 32 Конституції України випливає, що кожна людина має право на особисту недоторканність, недоторканність приватного життя, особисту та родинну таємницю, захист своєї честі, гідності та доброго імені.

Окремі вимоги щодо захисту честі і гідності особи містяться в Кримінально-процесуальному кодексі України, переважно в статтях, які регламентують провадження окремих слідчих чи процесуальних дій:

- ст. 22 - забороняється домагатись показань обвинувачуваного та інших осіб, які беруть участь у справі, шляхом насильства, погроз та інших незаконних заходів;

- ст. 185 - під час обшуку або виїмки слідчий повинен вживати заходів до того, щоб не були розголошені виявлені при цьому обставини особистого життя людини;

- ст. 193 - при освідуванні не допускаються дії, які принижують гідність особи або небезпечні для її здоров'я (аналогічне правило в ст. 194 щодо відтворення обстановки й обставин подій);

- ст. 121 - дані досудового слідства можна оголосити лише з дозволу слідчого або прокурора і в тому обсягу, в якому вони визнають це можливим; винні в розголошенні даних досудового слідства несуть кримінальну відповідальність статтею 387 Кримінального кодексу України;

- ст. 334 - у мотивувальній частині виправдувального вироку не допускається включення формулювань, які ставлять під сумнів невинуватість виправданого.

Зазначені норми визначають порядок й способи вчинення тих чи інших процесуальних дій, а також засоби, які направлені саме на запобігання спричинення шкоди гідності особи, закріплюють право кожної особи на відновлення порушеної гідності, встановлюють підстави, порядки і засоби такого відновлення.

Аналіз завдань і функцій, що виконуються різними правоохоронними органами, свідчить, що в їх діяльності питання забезпечення та ре-

алізації права на повагу до гідності особи, займають особливе місце. Практично всі правоохоронні органи України за допомогою різноманітних засобів та методів беруть участь у вирішенні цих завдань безпосередньо на своїх ділянках роботи. Характерно, що вирішення цих проблем пов'язано із задоволенням різноманітних потреб й інтересів кожної людини, оскільки дотримання вимог закону, правопорядок та його захищеність є важливою умовою реальності свободи особи у суспільстві, гарантією здійснення всієї системи її прав та свобод. Таким чином, гарантування прав і свобод людини і громадянина реалізується виконанням провідних функцій уповноважених органів та посадових осіб. При цьому гарантування суб'єктивних прав обумовлює та конкретизує завдання, що стоять перед цими органами. У підсумку всі інші завдання виступають як похідні від головного – забезпечення та захисту прав і свобод людини і громадянина у комплексі з інтересами суспільства. Аналіз законодавства та практика роботи різноманітних правоохоронних органів дозволяють виявити наступні основні напрями діяльності щодо забезпечення реалізації, охорони та захисту конституційних прав, свобод і законних інтересів громадян, в тому числі реалізації права на повагу до гідності особи у кримінальному судочинстві:

- а) захист людини, її життя, здоров'я, честі та гідності, прав, свобод та законних інтересів незалежно від віку, статі, національності, расової належності, мови тощо;
- б) недопущення у своїй діяльності незаконних обмежень і порушень прав, свобод та законних інтересів громадян;
- в) безпосередня охорона задекларованих в Основному Законі прав, свобод і законних інтересів громадян;
- г) забезпечення необхідних умов реалізації громадянами певних прав, свобод та законних інтересів.

Отже, з урахуванням викладеного вище можна сформулювати наступні **висновки**. Механізм забезпечення права людини на повагу до гідності у кримінальному судочинстві передбачає застосування норм не тільки Кримінально-процесуального кодексу України, але й норм Конституції України, як акту прямої дії, а також міжнародно-правових документів. Крім того, питання попередження спричинення шкоди гідності особи у кримінальному процесі, а також відновлення порушеної гідності пов'язані із застосуванням норм інших галузей права, зокрема, цивільного, адміністративного та кримінального.

Використана література:

1. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод від 1950 року.
2. Загальна декларація прав людини, прийнята та проголошена Генеральною Асамблеєю ООН від 10.12.1948 р.

3. Загальна декларація прав людини, проголошена Організацією Об'єднаних Націй 10 грудня 1948 року // Права людини. Міжнародні договори України: декларації, документи / Упоряд. Ю.К. Качуренко. - К., 1992.

4. Збірник міжнародних договорів України про правову допомогу у кримінальних справах. Багатосторонні договори. - К., 2006.

5. Кодекс поведінки службових осіб по підтримці правопорядку від 1979 року.

6. Конвенція Співдружності Незалежних Держав про права та основні свободи людини // Дипломатический вестник. - 1995. - № 7.

7. Міжнародна поліцейська енциклопедія: у 10 т. / Відп. ред. Ю.І. Рижмаренко, Я.Ю. Кондратьєв, В.Я. Тацій, Ю.С. Шемшученко. - К., 2005. - Т. II: Права людини у контексті поліцейської діяльності.

8. Москалькова Т.Н. Етика уголовно-процессуального доказывания. - М., 1996. - 256 с.

9. Мульченко В. Проблеми охорони честі та гідності особи у кримінальному законі // Право України. - 2002. - № 10. - С.41-44.

10. Права человека: учеб. для вузов / Отв. ред. Е.А. Лукашева. - М.: НОРМА-ИНФА, 1999. - 573с.

11. Про практику застосування судами запобіжного заходу у вигляді взяття під варту та продовження строків тримання під вартою на стадіях дізнання і досудового слідства. Постанова Пленуму Верховного Суду України № 4 від 25 квітня 2003 року // www.scourt.gov.ua.

12. Рабинович П.М. Права людини і громадянина: навч. посіб. / П.М. Рабинович, М.І. Хавронюк. - К.: Атіка, 2004. - 464с.

13. Савчин М. Основні конституційні критерії обмеження прав людини й основоположних свобод / М. Савчин // Вибори та демократія. - № 2 - 2008. - С. 21-28.

14. Стан та шляхи гуманізації кримінального судочинства в Україні: Матеріали експертного дослідження / За заг. ред. О.В. Беци. - К., 2005.

15. Філатов В.М., Солоткий С.А. Застосування норм міжнародних договорів і рішень Європейського суду з прав людини у кримінальному судочинстві // Вісник Верховного суду України. - 2004. - № 7.

УДК 351.746.2:340.5

А.В. Шадлер

**О ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКИХ ОСНОВАХ
МЕХАНИЗМА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ РЕЗУЛЬТАТОВ
ОПЕРАТИВНО-РОЗЫСКНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
В УГОЛОВНОМ СУДОПРОИЗВОДСТВЕ**

В статье критикуется терминологическая конструкция части 2 статьи 65 Уголовно-процессуального кодекса Украины. Обозначаются ее содержательные элементы, препятствующие разработке правового механизма использования результатов оперативно-розыскной деятельности в уголовном судопроизводстве. Предлагается новая редакция данной нормы.

Ключевые слова: *уголовное судопроизводство; оперативно-розыскная деятельность; оперативно-розыскные мероприятия; результаты оперативно-розыскных мероприятий; материалы оперативно-розыскных мероприятий; источник доказательств.*